

Political crisis' and their implications on heritage sites: The case of Turkey

Güsel Çiftçi¹, Gülay Çakır², Ali Çakır³

Abstract

The aim of this study is to provide insights on the heritage sites of Diyarbakır- Turkey, which is included in UNESCO World Heritage Site and which have been damaged and even ruined as a consequence of the political crises. Crises are devastating events which primarily have impact on the surrounding environment and which may spread all over the world if they are failed to be stopped. Any type of crisis can lead to enormous impacts. However, the political crises which have occurred especially in the last years have affected the whole world by morphing into armed conflicts, terror attacks and wars. Therefore, political crises without doubt pose the greatest threat to human life. They also pose a great danger for cultural heritage. Unfortunately, heritage sites become the primary targets of assailants who try to destroy the history, who want to ruin the evidence of history and erase the footprints of cultures. Heritage sites have great significance in the rebirth of a culture and a nation after a destruction. As Sheikh Edebalı said, "know your past well so you will step strong to your future; remember where you came from so you will not end up to the wrong destination." This is why heritage sites are of great importance for cultures, civilizations, nations, communities and history to carry on.

Keywords: UNESCO, world heritage sites, crisis, political crisis, war.

Extended Abstract in English is at the end of this document

Politik krizlerin kültürel miras üzerindeki etkileri: Türkiye örneği

Öz

Bu çalışmanın amacı politik krizler sonucunda zarar gören ve yok olma tehlikesi yaşayan Diyarbakır'daki kültürel miras alanları hakkında bilgi vermektir. Krizler ilk olarak yakın çevresini etkisi altına alan ve durdurulamadığında tüm dünyaya yayılabilen yıkıcı olaylardır. Krizin her türü son derece etkili olabilmektedir. Ancak özellikle son yıllarda yaşanan politik krizler silahlı çatışma, terör saldırıları ve savaşa dönüşerek tüm dünyayı etkisi altına almaktadır. Politik krizler hiç şüphesiz insan yaşamı için en büyük tehdidi oluşturmaktadır. Ancak kültürel miras için de çok büyük bir tehlikedir. Tarihi yok etmeye çalışan, tarihin kanularını ortadan kaldırmak isteyen ve kültürlerin izlerini silmek isteyen saldırganların ilk hedefi maalesef kültürel miras alanları olmaktadır. Kültürel miras alanları bir kültürün, bir ulusun yıkım sonrasında yeniden doğuşunda çok büyük bir öneme sahiptir. Şeyh Edebalı'nın de sözünde belirttiği gibi "Geçmişini iyi bil ki, geleceğe sağlam basasın; nereden geldiğini unutma ki, nereye gideceğini şaşırmasın." Bu nedenle kültürel miras alanları; kültürlerin, uygarlıkların, ulusların, toplulukların ve tarihin devam etmesi için büyük bir öneme sahiptir. Her ne şart altında olursa olsun mutlaka korunması ve onarılması gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: UNESCO, Dünya miras alanları, politik kriz, savaş

To cite this article: Çiftçi, G., Çakır, G., Çakır, A. (2016). Political crisis' and their implications on heritage sites: The case of Turkey. *Journal of Tourism Theory and Research*, 2(2), 89-97. DOI: 10.24288/jttr.279181

Alıntı için: Çiftçi, G., Çakır, G., Çakır, A. (2016). Politik krizlerin kültürel miras üzerindeki etkileri: Türkiye örneği. *Journal of Tourism Theory and Research*, 2(2), 89-97. DOI: 10.24288/jttr.279181

¹ Öğr.Gör.Dr., Namık Kemal Üniversitesi Malkara MYO, guciftci@nku.edu.tr

² Öğr.Gör., Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar MYO, gulay.cakir@klu.edu.tr

³ Öğr.Gör., Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar MYO, alicakir@klu.edu.tr

1. Giriş

Kriz genel olarak varlığıyla normal hayat akışını, gündelik rutinleri bozan ve çok olumsuz şekilde sonuçlanabilen bir durumdur. Kriz oluşumuna neden olan pek çok farklı etken bulunmaktadır. Bu bakımdan kriz türlerini, nedenlerinden yola çıkarak belirlemek mümkündür. Genel olarak bakıldığında yaşanan krizleri ekonomik krizler, politik krizler, politik şiddete dayalı krizler (terörizm), doğal afetlere dayalı krizler, ekolojik krizler, biyolojik krizler, sosyal krizler, yönetim kaynaklı krizler ve teknolojik krizler gibi başlıklar altında incelemek mümkündür. Bahsedilen her bir kriz türü yaşandığı yere büyük zararlar verebilmektedir. Tüm krizler, işletmenin düzenini bozmakta ve panik ortamı yaşanmasına sebep olmaktadır. Kriz yaşandığında işletmenin rutin işleyişine dönebilmek için çok hızlı karar alınması gerekmektedir. Hızlı karar alma zorunluluğu da yanlış kararlar alınmasına sebep olabilmektedir. Bundan dolayı daha önceden öngörülmemiş krizler yönetim için psikolojik baskı oluşturmakta, verimliliği düşürmekte ve bir felaket olarak algılanmaktadır (Çiftçi, 2015: 11). Politik istikrarsızlık; politik sistemin normal işleyişinin dışında gerçekleşen elemanların, devlet otoritesinin şartlarını, mekanizma ve kurallarını, siyasi geçerlilik boyutunda zorlaması durumudur. Politik istikrarsızlık; bir ülkenin içinde bulunduğu, toplumsal düzenin kontrolü ve korunması için gereken temel ön şartların süreli olarak kesintiye uğradığı dengesiz bir durum da olabilir (Isaac, 2010: 22).

Bir ülkede “siyasal istikrarsızlık” olarak da tanımlanan ve merkezi otoritenin yönetsel gücünün zayıflaması şeklinde nitelenen politik krizleri; siyasal iktidar değişikliklerinden doğan otorite kaybı, seçim süreci karmaşası, iç politik sorunlar, uluslar arası gerginlikler, terör saldırıları ve savaşlar şeklinde çeşitlendirmek mümkündür (Küçükaltan, Tükeltürk ve Çiftçi, 2015:17). Bu çalışmada özellikle politik kriz olarak başlayıp kaosa dönüşen ve birer savaş olarak sonuçlanan krizler ve bu krizlerin kültürel miras alanlarına etkileri üzerinde durulmaktadır. Bu çalışmanın amacı politik krizler sonucunda zarar gören ve hatta yok olan Diyarbakır’daki kültürel miras alanları hakkında bilgi vermek ve krizlerin bu alanlar üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktır.

2. Kavramsal çerçeve

2.1. Politik kriz kavramı

Başlangıçta ülke yöneticilerinin, politikacıların arasındaki bir anlaşmazlık olarak yaşanan krizler zamanla boyut değiştirebilmekte ve iç savaşa, ülkelerarası savaşa ve şiddetli terör eylemlerine dönüşebilmektedir. Sebebi ne olursa olsun özellikle ülke vatandaşlarını büyük oranda etkileyen politik krizler, sayısız insanın ülkesini terk etmesine, ailesinden ve doğup büyüdüğü topraklardan ayrılmasına, başka ülkelere göç etmesine, işsiz ve aç kalmasına yol açmaktadır. Pek çok kişi yaşanan bu krizler sonucunda hasta, yaralı olarak yaşamaya çalışmakta ve büyük bir kısmı da maalesef hayatını kaybetmektedir. Hiç şüphesiz ki insan hayatı kriz durumlarında birinci önceliğe sahiptir. Ancak buna ek olarak, politik krizler ülkelerin, uygarlıkların, binlerce yıllık tarihin yok olmasına da neden olmaktadır. Tarih, bir toplumun varlığını devam ettirebilmesi ve geleceğini kurabilmesi için korumakla sorumlu olduğu yegâne unsurdur. Bu nedenle kültürel miras alanları dünyanın her yerinde politik krizlere dayalı şiddet olaylarında ilk hedef olmaktadır.

Özellikle şiddete dayalı terör eylemlerine ve savaşa dönüşen politik krizlerde öncelikli amaç topluma ve kültüre zarar vermek olduğu için saldırganların da ilk hedefi kültürel ve tarihi yapıtlar olmaktadır. Maalesef tarih boyunca bunun çok üzücü örnekleri yaşanmıştır ve halen daha günümüzde de yaşanmaktadır. Siyasi çatışmalar ve savaşlar, depremler ve diğer doğal afetler, kirlilik, kontrolsüz ve plansız şehirleşme ve turizmin düzensiz bir şekilde gelişmesi kültürel miras alanları için en büyük tehdidi oluşturan unsurlardır (UNESCO, 2015).

2.2. Kültürel miras kavramı

Kültürel miras, insanoğlunun, toplumların ve toplumu oluşturan kültür gruplarının varlığının, kimliğinin ve sürekliliğinin simgesi ve kanıtıdır. Somut ve somut olmayan kültürel miras, tarihsel belgesel, estetik-sanatsal, simgesel, sosyal, ekonomik, dini ve manevi ve hatta politik değerler içerir. Yenilenemez bir kaynak olan kültürel mirasın, toplumumuz için önemli değer olan “emanet” kavramıyla özdeşleştirilerek içerdiği tüm değerleriyle birlikte gelecek nesillere aktarılması toplumsal bir sorumluluktur. Mimari miras, kültürel mirasın en

önemli bileşenlerinden biridir. Mimari mirasın çağdaş yaşam ile bütünleştirilmesi toplumların kültürel sürekliliği açısından önem taşır (ICOMOS, 2013: 1). Kültürel miras; geçmişten miras alınan ve değişik gerekçelerle geleceğe miras bırakılmak istenen, fiziksel olarak varlığı olan ve insanlar tarafından yapılmış her türlü eserler ile bir topluma ait değerler bütünüdür. Kültürel miras somut ve somut olmayan kültürel miras olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Somut kültürel miras binaları, tarihi yerleri, anıtları ve insan eliyle yapılmış her türlü şeyi kapsar ve gelecek nesiller için korunması, saklanması önemli görülen eserlerdir. Bunlar genellikle arkeolojik, mimari, teknolojik ve bilimsel eserlerdir (Can, 2016: 3).

UNESCO kültürel mirası beş bölüme ayırmaktadır: Somut kültürel miras, taşınabilir kültürel miras (tablolar, heykeller, madeni eşyalar vb.), taşınamayan kültürel miras (anıtlar, arkeolojik alanlar vb.), sualtı kültürel miras -ve somut olmayan kültürel miras (UNESCO, 2016). Bu araştırmada taşınamayan kültürel miras alanları çalışmaya dahil edilmiştir. Kültürlerin devam edebilmesi, eskiye bağlı geleneklerin önemini koruması bu taşınamayan kültür varlıklarının nesilden nesile aktarılmasıyla mümkün olabilmektedir. Bu nedenle korunması büyük bir önem arz etmektedir.

2.3. Diyarbakır'daki kültürel miras alanları

Önemli bir kültür şehri olan Diyarbakır tarihin her dönemin de büyük uygarlıkların kültürel ve ekonomik faaliyetlerinin merkezi olarak kabul edilmiştir. Doğu-batı ve kuzey-güney ticaret yollarının en önemli kavşak noktalarının üzerinde bulunan Diyarbakır hem İslamiyet öncesi, hem de İslamiyet'ten sonraki dönemlerde önemini kaybetmemiş bir şehirdir (Diyarbakır Valiliği, 2016). Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Diyarbakır; kalesi, iç kalesi, kentsel tarihin gelişimini tüm evreleriyle simgeleyen çeşitli anıtsal yapıları, geleneksel konut dokusu ve buraya egemen olmuş büyük uygarlıkların bıraktıkları belgesel değerleri günümüzde yansıtan kültürel kimliğiyle; yalnız Türkiye'nin değil, tüm dünyanın da en önemli kentlerinden biri sayılır. Pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Diyarbakır'da uygarlıkların mirası olan çok sayıda tarihi yapı bulunmaktadır. Diyarbakır geneli tescilli tarihi eser sayısı toplam 1.257'dir (Diyarbakır İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2016).

Bunlara ek olarak Diyarbakır Surları da tarih ve turizm bakımından çok büyük bir öneme sahiptir. Diyarbakır Kalesi, Surları ve Burçları, bölgede hüküm süren medeniyetlerin, kültürlerin ve dönemin ihtiyaçları doğrultusunda şekillenerek, özgünlüğünü ve 7 bin yıllık tarihsel varlığını halen sürdüren orijinal ve özgün kültür varlıkları olarak yaşamakta, dünya tarihi için önemli bir evrensel miras özelliğini korumaktadır. 30'dan fazla uygarlığın izlerini taşıyan bir bölgede sekiz bin yıl gibi çok uzun süredir bahçe olarak var olmasıyla, tarımsal değerinin dışında, kültürel ve tarihi olarak da özgün bir yere sahiptir. Böylesine önemli kültürel varlıklar UNESCO tarafından 4 Temmuz 2015 tarihinde "Dünya Kültür Mirası" listesine alınmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016).

Diyarbakır'da yer alan kültürel miras alanlarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

- Diyarbakır Kalesi, Surları ve Hevsel Bahçeleri
- Çayönü
- Malabadi (Batmansu) Köprüsü
- Dicle Köprüsü (On Gözlü Köprü)
- Ulu Camii
- Behram Paşa Camii
- Şeyh Mutahhar (Dört Ayaklı Minare) Camii
- Safa Camii
- Kale Camii (Hz. Süleyman-Nazırıye Camii)
- Kadı Cami
- Hasırlı Mescidi
- Nasuh Paşa Camisi
- Fatih Paşa Cami (Kurşunlu Cami)
- Arap Şeyh Cami
- Meryem Ana Süryani Kadim Kilisesi
- Saint Georgi (Kara Papaz) Kilisesi
- Surp Giragos Ermeni Kilisesi
- Protestan Kilisesi
- Deliler Hanı (Hüsrev Paşa Hanı)
- Hasanpaşa Hanı
- Cahit Sıtkı Tarancı Müze Evi
- Ziya Gökalp Müze Evi

3. Araştırma metodolojisi

3.1. Araştırmanın amacı

Politik krizler iyi yönetilemediğinde maalesef birer silahlı çatışmaya dönüşebilmektedir. Özellikle tarihi bakımdan büyük öneme sahip kültürel varlıklar bu durumdan zarar görebilmektedir. Bu çalışmanın amacı politik krizler sonucunda zarar gören ve hatta yok olma tehlikesi yaşayan Diyarbakır'daki kültürel miras alanları hakkında bilgi vermek ve durum tespiti yapmaktır.

3.2. Araştırmanın yöntemi

Araştırmada veriler, nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi, önceden var olan ya da oluşan materyallerin kullanılmasına yönelik bir tekniktir. Doküman analizi, sosyal bilimler alanında yaygın olarak kullanılmakta, önemli bilgi kaynağı olarak görülmektedir. Bu çalışmanın amacı kültürel miras listesinde yer alan ve politik krizler sonucunda zarar gören ve hatta yok olan Diyarbakır'daki kültürel miras alanları hakkında bilgi vermektir. Bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan veriler doküman olarak hazır bulunduğu için bu yöntem kullanılmıştır.

3.3. Araştırma alanı

Araştırma alanını Türkiye'nin Diyarbakır ilinde bulunan kültürel miras alanları oluşturmaktadır. Bu

kültürel miras alanlarından politik krizler esnasında zarar gören, herhangi bir yerinde hasar oluşan alanlar inceleyeme alınmıştır. Bu kapsamda 2 Aralık 2015'ten 17 Mart 2016 tarihine kadar olan süreçte politik krizin bir sonucu olarak silahlı çatışmaya dönüşen olaylarda zarar gören on bir adet kültürel miras varlığı araştırmaya dâhil edilmiştir.

4. Bulgular ve tartışma

2 Aralık 2015'ten 17 Mart 2016 tarihine kadar Diyarbakır'da yaşanan çatışmalarda aşağıdaki kültürel miras alanları zarar görmüştür:

Diyarbakır Surları

- Diyarbakır Ulu Cami
- Şeyh Mutahhar Cami
- Kadı Cami
- Hasırlı Mescidi
- Nasuh Paşa Camisi
- Surp Giragos Ermeni Kilisesi
- Protestan Kilisesi
- Fatih Paşa Cami (Kurşunlu Cami)
- Arap Şeyh Cami
- Dört Ayaklı Minare

Fotoğraf- 1. Diyarbakır-Sur ilçesi Uydu Fotoğrafları

Kaynak: Doğan Haber Ajansı, 2016.

Fotoğraf-1’de 2 Aralık 2015’ten önce ve 17 Mart 2016’dan sonra Google Earth tarafından hazırlanan Diyarbakır uyu görüntüleri bulunmaktadır. Çatışma süresince, şehrin özellikle surların iç kısmında kalan alanında, yoğun bir hasar oluştuğu ve pek çok yapının yok olduğu görülmektedir. Fotoğraf-2’de Diyarbakır Surları’nın Urfa Kapısı görülmektedir. Maalesef saldırılar sonrasında kurşunların hedefi olmuş ve hasar görmüştür. Dünyanın en eski ve en sağlam surlarından olan Diyarbakır Surları, Çin Seddi’nden sonra dünyadaki en uzun surdur. Ayrıca burçlar üzerindeki

görmekli kabartmalar ve kitabeleriyle dünyanın ender kalelerindedir. UNESCO tarafından da “Dünya Kültür Mirası” listesine alınan surlar maalesef çatışmalarda zarar görmüştür. Fotoğraf-3’te Diyarbakır Ulu Camii’nin dış cephe duvarları görülmektedir. Çatışmalar sırasında terör örgütü tarafından yapılan silahlı saldırı sonucunda çok sayıda kurşun tarafından zarar görmüştür. Ulu Camii, şehirde bulunan tarihi camiler içinde en büyüğü ve en ünlüsü olup, Anadolu’nun en eski camilerindedir.

Fotoğraf- 2. Diyarbakır Surları Urfa Kapısı

Kaynak: Bilge, S., Kaynak, M. (2016). İLKHA, <http://www.diyarkapi.com/diyarbakir-haberleri/diyarbakir-in-tarihi-surlari-roketlerle-vuruluyor-resimli-h11480.html>, Erişim Tarihi: 01.11.2016.

Fotoğraf- 3. Diyarbakır Ulu Camii

Kaynak: Milliyet Gazetesi (2016), <http://www.milliyet.com.tr/sur-da-devam-eden-catismadan-ulu-cami-diyarbakir-yerelfotogaleri-12735168/>, Erişim Tarihi: 10.10.2016

Fotoğraf- 4. Surp Giragos Ermeni Kilisesi

Kaynak: Türk News, <http://turknews.ca/pkkli-teroristler-surda-tarihi-dokuyu-yokediyor?page=28>. Erişim Tarihi: 01.11.2016.

Surp Giragos Ermeni Kilisesi, Ermeni mimari tarihinin önemli eserlerinden birisi olup, Ortadoğu'daki en büyük Ermeni kilisesidir. Dini ve tarihi bakımdan büyük bir öneme sahip olan kilise de terör saldırılarının hedefi olmuş ve büyük bir bölümü maalesef yıkılmıştır. Fotoğraf-5'te görülen Protestan Cemaati Kilisesi, terör örgütü mensuplarınca havadan

el bombası atışına maruz kalmış ve özellikle kubbe bölümü ve tavanı büyük hasar görmüştür.

Klasik Osmanlı dönemi cami mimarisine sahip olan Fatih Paşa Camii, terör örgütü üyelerince önce silahlı saldırıya uğramış ardından da yakılmıştır. İç ve dış bölümünde meydana gelen tahribat yapıyı bir harabeye çevirmiş ve maalesef kullanılamaz hale getirmiştir.

Fotoğraf- 5. Protestan Cemaati Kilisesi

Kaynak: Türk News, <http://turknews.ca/pkkl-teroristler-surda-tarihi-dokuyu-yokediyor?page=28>. Erişim Tarihi: 01.11.2016

Fotoğraf- 6. Fatih Paşa Camii (Kurşunlu Cami)

Kaynak: Doğan Haber Ajansı, 2016.

Fotoğraf- 7. Dört Ayaklı Minare

Kaynak: Doğan Haber Ajansı, 2016.

Şeyh Mutahhar Camii'nde bulunan Dört Ayaklı Minare de terör örgütünün saldırılarından büyük bir zarar görmüştür. Dört Ayaklı Minare, camiden ayrı dört sütun üzerinde yükselen kare planlı minaresi ile Anadolu'daki tek örnektir. Böylesine eşsiz bir kültürel miras maalesef kurşun ve silahlarla büyük bir tahribata uğramıştır.

Bu yapılara ek olarak Diyarbakır'ın Sur ilçesinde bulunan Arkeoloji Müzesi ve Kültür Müzesi (Cahit Sıtkı Tarancı Evi)'ndeki eserlerin büyük bir bölümü, olası bir tehlike durumu için koruma altına alınmıştır. Ayrıca Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Cemil Paşa Konağı içinde bulunan Kent Müzesi'nde yer alan önemli eserler de koruma altına alınarak güvenli bir alana nakledilmiştir (Mücadele Gazetesi, 2016).

5. Sonuç ve öneriler

Yaşanan politik krizler kontrol altına alınamadığında maalesef iç savaşa, silahlı çatışmaya, terör saldırısına, soykırıma ve hatta uluslararası boyutta savaşlara sebep olabilmektedir. Bu çalışmada başlangıçta birer politik kriz olarak patlak veren, ancak daha sonra ülkeleri yok olmanın eşiğine getiren savaşların ve terörist saldırıların kültürel miras alanları üzerindeki yıkıcı ve yok edici etkileri örneklerle anlatılmaya çalışılmıştır.

Dünyanın pek çok yerinde yaşanan politik krizler bu alanlara zarar vermektedir. Ancak bu çalışmada gerçekleştiği tarih bakımından günümüze en yakın olan ve özellikle köklü bir tarihe sahip olan Diyarbakır

ele alınmıştır. Halen daha çatışmalar ve saldırılar devam ettiği için tahrip olan bu alanlara kısıtlı bir şekilde onarıcı müdahaleler yapılabilmektedir. Ancak bu bölgeleri savaşlardan koruyabilmek için güçlü tedbirlerin alınması, uluslararası savaş kanunlarının yeniden düzenlenmesi, ülke yöneticilerinin koruma ve onarım konusunda işbirliği yapması gerekmektedir. Daha iyi korunmuş bir tarih, daha iyi kurulmuş bir geleceğe ışık tutacaktır.

Kaynakça

- Bilge, S., Kaynak, M. (2016). İLKHA: <http://www.diyarkapi.com/diyarbakir-haberleri/diyarbakir-in-tarihi-surlari-roketlerle-vuruluyor-resimli-h11480.html>, Erişim tarihi: 10.10.2016.
- Can, M. (2016). Kültür ve Turizm Bakanlığı. [www.teftis.kulturturizm.gov.tr](http://teftis.kulturturizm.gov.tr): <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0>, Erişim tarihi: 12.10.2016.
- Çiftci, G. (2015). *Turizm İşletmelerinde Kriz Yönetimi Uygulamalarının Örgütsel Öğrenme Ve İşletme Performansı Açısından Ampirik Olarak Analizi*. Tamamlanmış Doktora Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tekirdağ.
- Doğan Haber Ajansı (2016). www.dha.com.tr , Erişim Tarihi: 12.10.2016.
- Diyarbakır İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2016). www.diyarbakirkulturturizm.gov.tr: <http://www.diyarbakirkulturturizm.gov.tr/TR,56882/tarihce.html>, Erişim tarihi: 08.10.2016.
- Diyarbakır Valiliği. (2016). Diyarbakır Valiliği Kültür Turizm Birimi. <http://www.diyarbakirkulturturizm.org/Info/Details/Diyarbakir-Genel-Bilgiler/156>, Erişim tarihi: 11.10.2016.
- ICOMOS. (2013). ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi,

- http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0623153001387886624.pdf, Erişim Tarihi: 10.11.2016.
- Küçükaltan, D., Aydın, T. Ş., & Çiftçi, G. (2015). *Otel İşletmelerinde Kriz Yönetimi*. Ankara, Türkiye: Detay Yayınevi.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2016). Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü. <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,140254/diyarbakir-surlari-ve-heysel-bahceleri-dunya-miras-list-.html>, Erişim tarihi: 11.10.2016.
- Milliyet Gazetesi (2016), <http://www.milliyet.com.tr/sur-da-devam-eden-catismadan-ulu-cami-diyarbakir-yerelfotogaleri-12735168/>, Erişim Tarihi: 10.10.2016.
- Mücadele Gazetesi. (2016, 08 30). [www.emlakadresi.com: http://www.emlakadresi.com/haber/diyarbakir-surdaki-cahit-sitki-taranci-evi-koruma-altina-alindi--8483.html](http://www.emlakadresi.com/haber/diyarbakir-surdaki-cahit-sitki-taranci-evi-koruma-altina-alindi--8483.html) adresinden alınmıştır
- Ritchie, B. (2003). Chaos, Crises and Disasters: A Strategic Approach to Crisis Management in the Tourism Industry. *Tourism Management*, 25 (1), 670.
- Türk News (2016). <http://turknews.ca/pkkli-teroristler-surda-tarihi-dokuyu-yokediyor?page=28>. Erişim Tarihi: 01.11.2016.
- UNESCO Armed Conflict and Heritage. (2015). Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. [www.unesco.org: http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/the-hague-convention/](http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/the-hague-convention/), Erişim tarihi: 11.10.2016.
- UNESCO. (2016). <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/unesco-database-of-national-cultural-heritage-laws/frequently-asked-questions/definition-of-the-cultural-heritage/>, Erişim tarihi: 11.10.2016.

Extended abstract in English

The aim of this study is to provide insights on the heritage sites of Diyarbakır- Turkey, which is included in UNESCO World Heritage Site and which have been damaged and even ruined as a consequence of the political crises. Crises are devastating events which primarily have impact on the surrounding environment and which may spread all over the world if they are failed to be stopped. Any type of crisis can lead to enormous impacts. However, the political crises which have occurred especially in the last years have affected the whole world by morphing into armed conflicts, terror attacks and wars. Therefore, political crises without doubt pose the greatest threat to human life. They also pose a great danger for cultural heritage. Unfortunately, heritage sites become the primary targets of assailants who try to destroy the history, who want to ruin the evidence of history and erase the footprints of cultures. Heritage sites have great significance in the rebirth of a culture and a nation after a destruction. As Sheikh Edebali said, "know your past well so you will step strong to your future; remember where you came from so you will not end up to the wrong destination." This is why heritage sites are of great importance for cultures, civilizations, nations, communities and history to carry on. Heritage sites need to be protected and repaired no matter under any circumstances. Institute for Crisis Management (ICM) (2015) defines a crisis as "a disruption of routine operations of a business, which also could have a political, legal and financial impact on the business". Pauchant and Mitroff, on the other hand, believe that a crisis is a disruption that physically affects the system as a whole and threatens its basic assumptions, its subjective sense of self, its existential core (Ritchie, 2003: 70).

A crisis is in general a situation which, when present, disrupts normal flow of life, daily routines and can have very negative results. There are so many factors which result in the generation of a crisis. In this respect, it is possible to identify the types of crisis on the basis of their reasons. Overall, it is possible to review the crises encountered under topics such as economic crisis, political crisis, political violence-based crisis (terrorism), natural disaster based crisis, ecological crisis, biological crisis, social crisis, governance based crisis and technological crisis. Each type of crisis can cause substantial damages where it occurs. All the crises disrupt the order of business and cause panic environment. In case of crisis, it is necessary to take decisions promptly in order to return a business to its routine operations. The necessity to take prompt decisions may, however, cause to take wrong decisions. Therefore, the unforeseen crises cause psychological pressure on the governments, decrease productivity and are perceived as disasters (Çiftci, 2015: 11).

Political instability is a situation where the elements working outside of the normal operation of the political system force the conditions, mechanism and rules of the state authority at a level to threaten the political validity. Political instability can also be an off-balance situation which a country encounters and in which prerequisites for controlling and sustaining social order are temporarily disrupted (Isaac, 2010: 22). The political crisis which is also defined as "political instability" and which is described as weakening of administrative power of the central authority in a country can be diversified as loss of authority resulting from change of political power, chaos related to election process, domestic political issues, international tensions, terror attacks and wars (Küçükaltan, Tükel Türk and Çiftci, 2015: 17). The crises which initially start especially as a political crisis, turn to chaos and lead to a war and the impacts of those crises on heritage sites are addressed in this study.

The political crises encountered can lead to civil wars, armed conflicts, terror attacks, genocides and even international wars when failed to be brought under control. In this study, it is aimed to describe the damaging and destructive effects of the wars and terror attacks which originally arise as a political crisis but then evolve into a situation in such a way to bring the countries to the brink of destruction. Since the conflicts and attacks are still being carried out, a reparative response can be provided to those sites suffering the resulting damage to a limited extent. However, it is necessary to take strong measures in order to protect these sites against wars and to rewrite the international laws of war, and the country administrators need to collaborate in the process of protection and repair. A better protected history will light the way to a better built future.